VNS 6/2022 vp Valtioneuvoston selonteko Hiilineutraali Suomi 2035 – kansallinen ilmasto- ja energiastrategia

Professori Jyri Seppälä, Suomen ympäristökeskus

Talousvaliokunta 18.10.2022

SYKE

Lähtökohdat

- Miten kansainvälisesti muuttunut tilanne (Ukrainan sota, energiakriisi, komponenttipula) ja metsiemme hidastunut kasvu vaikuttavat linjattujen ilmasto- ja energiatavoitteiden saavuttamiseen 2030 ja 2035?

- Strategiassa on yksi perusura ja yksi politiikkatoimiskenaario, eikä ole tarkasteltu, kuinka realistisia niiden toteutuminen on, mitä riskejä toteutumiselle on olemassa, ja mitä tehdään, jos skenaariot eivät toteudu.

- Politiikkajohdonmukaisuus eri strategioiden välillä: muun muassa biodiversiteettistrategian tavoitteet eivät näy ilmasto- ja energiastrategiassa, mikä vähentää sen koherenssia laajemmin ympäristöpolitiikan kanssa.

SYKE

Linjauksiin voi yhtyä - tärkeimpiä parannusehdotuksia:

- Strategiassa puuttuvat linjaukset, joilla pyritään poistamaan tai muuttamaan sääntelyä, joka käytännössä hidastaa kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä.

- Teknologinen ja taloudellinen kehitys vaikuttaa uusiutuvien energialähteiden saavutettavaan tasoon ja myös niiden energialähteiden keskinäisiin suhteisiin. Siksi olisi perusteltua syventää tietopohjaa tarkastelemalla useita erilaisia yhdistelmiä ja niiden edellytyksiä toteutua.

SYKE

- Strategiassa tulisi tarkemmin käsitellä huoltovarmuuden ja energiaturvallisuuden muodostumista muuttuvassa energiajärjestelmässä.
- Verotukseen uusi linjaus, jonka mukaan laaditaan tutkimuksiin perustuva kattava arviointi toteutuneiden veroratkaisujen vaikutuksista ja vaikuttavuudesta → energiaverotuksen tiekartan laatiminen, kehittäminen ja seuraaminen.
- Ilmastomuutoksen sopeutuminen: siirtyminen uusiutuvaan energiaan muuttaa energiantuotannon altistumista ja haavoittuvuutta erilaisille ilmastoriskeille, mikä luo tarvetta tarkastella ’riskiprofiileja’ ja mahdollisuuksia lisätä resilienssiä uudella tavalla.

SYKE

- Valtiontalousvaikutusten näkökulmasta on tärkeää, että rahoitusmallit johtavat vipuvaikutuksiin. Tukien kohdentumiset ja tarpeet selvitettävä.
- Kansantalousvaikutusten arvioinnin lähtökohta ei riitä perus- ja politiikkaskenaarioiden vaikutuserot, tarve laajan epävarmuus- ja riskiarvioinnin suuntaan.
- Yksittäisten linjausten merkitystä energiajärjestelmään vaikea arvioida.

- Oikeudenmukaisuus-näkökulma on kaiken kaikkiaan hyvin huomioitu strategiassa. Samoin perus- ja ihmisoikeuksia ja sukupuolivaikutuksia koskevat kohdat.

SYKE

Mihin toimet riittävät?

- Ilmastotavoitteet saavutettaneen päästökauppasektorilla. Merkittävämmät **haasteet** liittyvät taakanjakosektoriin ja erityisesti **maankäyttösektoriin**.
  - EU:n LULUCF tavoite 2021-2025 vaarassa, samoin kehityksen suuri epävarmuus vuoden 2030 tavoitteisiin liittyen ja epävarmuus koko Suomen hiilineutraaliustavoitteen 2035 saavuttamisen näkökulmasta.
  - Maankäyttösektorin toimien riittämättömyys.

- Maankäyttösektorin tavoitteisiin liittyvää epävarmuutta tulisi tarkastella kokonaisvaltaisesti ilmasto- ja energiastrategiassa.

SYKE

- Iso kuva jää epäselväksi tavoitteiden saavuttamisen näkökulmasta (missä haasteet ja missä toimenpiteet riittäviä)

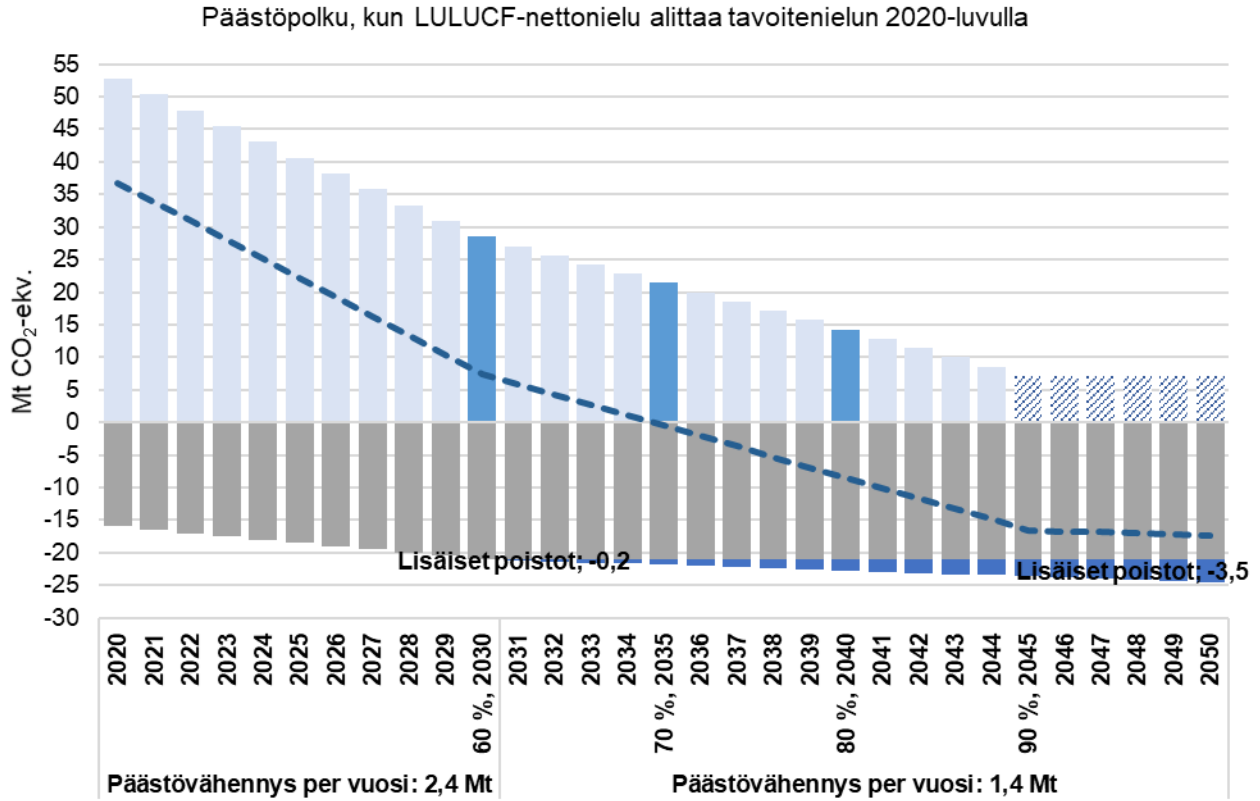

Lähde:

Suomen ilmastopaneeli 2021

- Tulevaisuudessa olisi perusteltua kehittää ilmastolain mukaista suunnittelujärjestelmää yhdellä strategialla ja välttää päällekkäisten erillisten asiakirjojen laatimista (nykyisin KAISU, MISU ja IE-strategia). Yhden strategian alla voi olla useita toimeenpanosuunnitelmia.
- Strategian päivitystarpeella kiire!

SYKE

Kiitos mielenkiinnosta !

SYKE